

Sygn. akt V KK 254/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Roman Sądej

Protokolant Barbara Kobrańska

w sprawie orzeczenia odpowiedzialności podmiotu zbiorowego – **E. sp. z o.o.**
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, odbytym w trybie art. 535 § 5 k.p.k. ,
w dniu 4 września 2014 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na korzyść podmiotu
zbiorowego
od wyroku Sądu Rejonowego w W.
z dnia 6 maja 2009 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Na wniosek Urzędu Skarbowego [...] Sąd Rejonowy, wyrokiem z dnia 24 października 2007 r., wydanym w sprawie XII Ks .../07, udzielił E. J., pełniącemu funkcję prezesa zarządu spółki z o.o. „E.”, zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności za popełnienie, w okresie od 20 lipca 2006 r. do 20 listopada 2006 r., przestępstwa skarbowego określonego w art. 77 § 2 k.k.s. i orzekł wobec niego 40 stawek w kwocie po 10 zł z tytułu kary grzywny.

Po uprawomocnieniu się tego wyroku Prokurator Okręgowy w W., w trybie art. 27 ust. 1 w zw. z art. 3 pkt. 1, art. 4, art. 5 i art. 16 pkt. 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.) wystąpił z wnioskiem o pociągnięcie „E.” sp. z o.o. za czyn zabroniony stanowiący przestępstwo skarbowe z art. 77 § 2 k.k.s., popełnione przez E. J. działającego w imieniu tego podmiotu, stwierdzone prawomocnym (przytoczonym powyżej) wyrokiem.

Po rozpoznaniu wniosku prokuratora Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 6 maja 2009 r., sygn. akt XII K .../07, na podstawie art. 7 ust. 1 wymienionej ustawy, orzekł wobec wskazanego podmiotu zbiorowego karę pieniężną w wysokości 1.000 zł.

Wyrok ten uprawomocnił się bez jego zaskarżenia przez żadną ze stron.

Obecnie Prokurator Generalny zaskarżył tenże wyrok kasacją wniesioną na korzyść podmiotu zbiorowego. Zarzucił w niej *„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego – art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że przepis ten mógł być podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego „E.” sp. z o.o. za czyn zabroniony pod groźbą kary, popełniony przez E. J., działającego w imieniu i na rzecz Spółki jako prezes zarządu.* Na tej podstawie Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, co pozwala na jej uwzględnienie w trybie określonym przepisem art. 535 § 5 k.p.k.

Trafnie Prokurator Generalny – zarówno w treści sformułowanego zarzutu kasacyjnego, jak i w jego uzasadnieniu – przywołuje przepis art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania przez Sąd Rejonowy. Z brzmienia tego unormowania wynikało bowiem, że podmiot zbiorowy podlegał odpowiedzialności, jeżeli do popełnienia czynu zabronionego doszło w następstwie co najmniej braku należytej staranności w wyborze osoby fizycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 lub 3, lub co najmniej braku należytego nadzoru nad tą osobą – ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego. Oznaczało to więc, że zgodnie z treścią wymienionych przepisów art. 3 pkt. 2 i 3 ustawy, ową „osobą fizyczną” była bądź osoba dopuszczona do działania przez osobę działającą w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej (pkt 2), bądź osoba działająca w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą wskazanej tu osoby, działającej w imieniu lub interesie podmiotu zbiorowego (pkt 3).

Przytaczane odesłanie było jasne i nie pozostawiało żadnej wątpliwości co do tego, że nie stanowiło przesłanki nałożenia odpowiedzialności na podmiot zbiorowy popełnienie czynu zabronionego przez inne osoby, w tym wymienione w pkt. 1 art. 3 ustawy, a więc przez osoby działające w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej. Oczywiście jest również, że do kręgu tychże osób – w wypadku takiego podmiotu zbiorowego, jakim jest występująca w niniejszej sprawie spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – należy m.in. prezes zarządu spółki. Taką zaś właśnie funkcję w strukturze „E.” sp. z o.o. pełnił E. J., w związku z którego czynem orzeczono o odpowiedzialności tej spółki.

Wypada zaznaczyć, że przytaczane przepisy przybrały opisywany kształt w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2004 r., K 18/03 (OTK – A 2004 nr 10, poz. 103) i znowelizowania, z dniem 5 października 2005 r. (Dz. U. Nr 180, poz. 1492), art. 5 omawianej ustawy. Wówczas to właśnie doszło do

wyeliminowania przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, która przewidywała zawinienie w organizacji działalności tego podmiotu, odnoszone m.in. do czynów osób wymienionych w art. 3 pkt 1 ustawy, a przesłanki te ograniczono do winy w wyborze opisanej wcześniej osoby fizycznej lub braku nad nią nadzoru ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego. Wprawdzie w świetle art. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 191, poz. 1135), omawiany przepis art. 5 ustawy uzyskał brzmienie, w myśl którego podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności także wówczas, gdy do popełnienia czynu zabronionego doszło w następstwie organizacji działalności tego podmiotu, która nie zapewniała uniknięcia popełnienia czynu zabronionego m.in. przez osobę, o której mowa w art. 3 pkt 1 – podczas gdy mogło je zapewnić zachowanie należytej staranności, wymaganej w danych okolicznościach, przez organ lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego – niemniej regulacja ta obowiązuje dopiero od dnia 14 listopada 2011 r. Z powyższego wynika zatem bezspornie, że ani w dacie popełnienia w interesie podmiotu zbiorowego czynu przypisanego E. J., ani też w dacie orzekania o odpowiedzialności tegoż podmiotu zbiorowego za wymieniony czyn, nie było żadnych podstaw prawnych do wydania tego orzeczenia. Jak wyczerpująco wskazywano w licznych już orzeczeniach Sądu Najwyższego (także przytaczanych w kasacji) obowiązująca do dnia 13 listopada 2011 r. konstrukcja ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary nie dawała podstaw do orzeczenia odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony popełniony przez członków organu zarządzającego tego podmiotu.

W powyższej sytuacji pozostawało tylko stwierdzić, że zaskarżony kasacją wyrok, jako naruszający wymienione w niej przepisy prawa w sposób rażący i mający wpływ na jego treść, podlega uchyleniu. Z braku zaś możliwości wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia reformatoryjnego innego niż wymienione w art. 537§ 2 k.p.k. (w tym oddalającego wniosek), sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

